

მოქალაქეობა

საბაზო საფეხურის წლიური პროგრამა

საბაზო საფეხურის „მოქალაქეობის“ პროგრამა სარეკომენდაციო ხასიათისაა და აჩვენებს სტანდარტის მოთხოვნათა რეალიზების შესაძლო გზებს. პროგრამა შედგება შემდეგი ნაწილებისაგან:

სასწავლო თემები სასწავლო თემა წარმოადგენს ფუნქციურ კონტექსტს, რომელიც სტანდარტის შედეგების, ცნებებისა თუ კონკრეტული საკითხების ინტეგრირებულად და ურთიერთდაკავშირებულად სწავლების საშუალებას იძლევა. თითოეული თემის ფარგლებში, შეძლებისდაგვარად, უნდა დამუშავდეს სტანდარტის ყველა შედეგი.
საგნობრივი საკითხები წლიური თემების ფარგლებში გამოიყოფა საგნობრივი საკითხები. საგნობრივი საკითხების სწავლება თვითმიზანს არ წარმოადგენს. საგნობრივი საკითხების მეშვეობით მოსწავლე გაიაზრებს ცნების შინაარსს, ამუშავებს საკვანძო შეკითხვებს, ასრულებს კომპლექსურ დავალებებს.
თემის ფარგლებში დასამუშავებელი ცნებები ცნებები განსაზღვრავს იმ არსებით ცოდნას, რომელსაც მოსწავლე საგნის ფარგლებში უნდა დაეუფლოს.
თემატური საკვანძო შეკითხვები თემატური საკვანძო შეკითხვები გამომდინარეობს საფეხურებრივი კითხვებიდან და დაისმის თემის კონკრეტულ კონტექსტში. მათი ფუნქციაა: <ul style="list-style-type: none">
• მოსწავლის წინარე ცოდნის გააქტიურება, ცნობისმოყვარეობის გაღვივება, პროვოცირება ახალი ცოდნის შესაძენად;
• სასწავლო თემის შედეგზე ორიენტირებულად სწავლა-სწავლების უზრუნველყოფა;
• თემის სწავლა-სწავლების პროცესში შუალედური ბიჯების/ეტაპების განსაზღვრა. საკვანძო შეკითხვა წარმოადგენს მაორგანიზებელ ელემენტს, რომელიც სასწავლო თემის ფარგლებში ასრულებს გაკვეთილ(ებ)ის მიზნის როლს.
აქტივობები მიმდინარე დავალებების ტიპების/ნიმუშების ჩამონათვალი, რომლებიც შეიძლება იყოს გამოყენებული გაგება-გააზრების პროცესების ხელშესაწყობად, ასევე ცოდნის ათვისების, განმტკიცებისა თუ შეჯამების მიზნით. კომპლექსური/პროექტული დავალებათა იდეების ჩამონათვალი კომპლექსური/პროექტული დავალებები წარმოადგენს იმგვარ აქტივობებს, რომელთა შესრულება მოითხოვს სხვადასხვა ცოდნათა ინტეგრირებულად გამოყენებას ფუნქციურ კონტექსტებში.
შეფასების ინდიკატორები შეფასების ინდიკატორები სტანდარტის შედეგებიდან გამომდინარეობს და აჩვენებს, რა უნდა შეძლოს მოსწავლემ კონკრეტული თემის ფარგლებში. სხვა სიტყვებით, ინდიკატორები წარმოადგენს კონკრეტულ თემაში რეალიზებულ შედეგებს. ინდიკატორებში დაკონკრეტებულია ცოდნის ის სავალდებულო მინიმუმი, რომელსაც მოსწავლე თემის ფარგლებში უნდა დაეუფლოს. შეფასების ინდიკატორებზე დაყრდნობით ყალიბდება კრიტერიუმები შეფასების რუბრიკებისთვის.
მკვიდრი წარმოდგენები მკვიდრი წარმოდგენები განისაზღვრება სტანდარტის შედეგებზე დაყრდნობით. ეს არის ზოგადი წარმოდგენები, რომლებიც თემის შესწავლისას უნდა ჩამოყალიბდეს მოსწავლის ხანგრძლივ მესხიერებაში

მის (მოსწავლის) წინარე წარმოდგენებზე დაყრდნობით, რათა მას თემის ფარგლებში დასახული მიზნების მიღწევა გაუადვილდეს. მკვიდრი წარმოდგენები აზროვნების საყრდენია გაგების აქტების განსახორციელებლად.

თემები კლასების მიხედვით	საათების სავარაუდო რაოდენობა	სარეზერვო დრო
VII კლასი თემატური ბლოკი - ინდივიდი და საზოგადოება		
თემი, რომელშიც ვცხოვრობთ	10 საათი	4 საათი
სასკოლო გარემო/სასკოლო საზოგადოება	10 საათი	4 საათი
ჯანსაღი ცხოვრება	8 საათი	4 საათი
ბუნებრივი გარემოსა და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა	10 საათი	4 საათი
ეკონომიკური ურთიერთობები თემში	10 საათი	4 საათი
VIII კლასი თემატური ბლოკი - მოქალაქე და სახელმწიფო		
ადგილობრივი თვითმმართველობა	9 საათი	3 საათი
ცენტრალური ხელისუფლება	9 საათი	3 საათი
ეკონომიკა და სახელმწიფო	8 საათი	3 საათი
IX კლასი თემატური ბლოკი - მოქალაქე და გლობალური პროცესები		
სამშვიდობო პროცესები	10 საათი	3 საათი
გარემოს დაცვა	8 საათი	3 საათი
ეკონომიკა და გლობალური პროცესები	8 საათი	3 საათი

VII კლასი.

თემატური ბლოკი: ინდივიდი და საზოგადოება

<p>თემა: თემი, რომელშიც ვცხოვრობთ</p>	<p>საათების სავარაუდო რაოდენობა – 10 (+4)</p>
<p>საკითხები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. დაწერილი და დაუწერიელი წესები; 2. არასრულწლოვანი და დანაშაული; 3. საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოება; 4. კულტურული მრავალფეროვნება ჩემ გარშემო.	
<p>ცნებები</p> <p>სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები</p> <p>დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები</p> <p>ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები</p> <p>სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება</p> <p>მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება</p>	
<p>საკვანძო შეკითხვები</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა და როგორ აყალიბებს თემში არსებულ ჯგუფებს ერთიან საზოგადოებად? • რატომ არის საერთო სივრცეზე (სადარბაზო, ეზო) ზრუნვა მოქალაქის მოვალეობა? • რატომ და როგორ უნდა განვახორციელო ჩემი საცხოვრებელი გარემოსათვის აქტუალური სათემო აქტივობები? როგორ უნდა ვითანამშრომლოთ ჩვენს თემში მცხოვრებ განსხვავებული შეხედულებების/შესაძლებლობების/წარმოშობის ადამიანებთან? • რატომ უარესდება საზოგადოებრივი ურთიერთობები თემში პიროვნული ღირსების შელახვის შემთხვევაში? • რატომ და როგორ უნდა ვიზრუნო ჩემს თემში უსაფრთხო გარემოს შექმნაზე (იმ შემთხვევაშიც კი, თუკი ახლო მომავალში ბუნებრივი თუ ტექნოგენური კატასტროფა არ არის მოსალოდნელი)?	
<p>აქტივობები</p> <p>იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის</p>	
<p>შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:</p> <ul style="list-style-type: none"> • თემში არსებული სოციალური და ინფრასტრუქტურული პრობლემების (დაწერილი და დაუწერიელი წესების თანაარსებობა, არასრულწლოვანთა დანაშაული, საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოება, ბუნებრივი საფრთხეები) იდენტიფიცირება; საკუთარი ჩართულობით მათ გადაჭრაზე ზრუნვა (მოქ.საბ.2,4,5,7,8,9,10,11,12,13); • სათემო აქტივობების დაგეგმვისას განსხვავებული შეხედულებების ადამიანებთან თანამშრომლობა; თემში მცხოვრები ყველა ადამიანის ინტერესის გათვალისწინება (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6,8,9,12); • პირადი და სათემო აქტივობების დაგეგმვისა და განხორციელებისას მდგრადი განვითარებისა და დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა,	

ინკლუზიურობა, არამალადობრივი მეთოდებით მოქმედება, ტოლერანტობა) გათვალისწინებით მოქმედება (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,12).

მკვიდრი წარმოდგენები

- თემში განსხვავებული შეხედულებების, ინტერესებისა და ღირებულებების მქონე ადამიანები ცხოვრობენ, თუმცა მათ საერთო საზრუნავი აერთიანებთ;
- თემის ყოველდღიურ ცხოვრებაში აქტიური მონაწილეობა/ჩართულობა მასზე ზრუნვას ნიშნავს;
- ადამიანის ღირსების პატივისცემა აუცილებელია თემში მშვიდობიანი თანაცხოვრებისათვის;
- თემის წევრები ქმნიან ამხანაგობებს საერთო პრობლემების მოსაგვარებლად და ყოფა-ცხოვრების გასაუმჯობესებლად.

თემა: სასკოლო გარემო / სასკოლო საზოგადოება

საათების სავარაუდო რაოდენობა – 10 (+4)

საკითხები

1. უსაფრთხო სკოლა;
2. სასკოლო თვითმმართველობა;
3. თანასწორობა სკოლაში;
4. „მწვანე სკოლა“;
5. ჩაგვრა (ბულინგი).

ცნებები

სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები

დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები

ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება

მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება

საკვანძო შეკითხვები

- რა და როგორ აყალიბებს სკოლაში არსებულ ჯგუფებს ერთიან სასკოლო საზოგადოებად?
- როგორ გავხდეთ სასკოლო საზოგადოების წევრი? რა მიზლის ამაში ხელს?
- როგორ და რატომ ვთანხმდებით ღირებულებებზე სკოლაში? როგორ აისახება ეს შეთანხმება ჩვენს ქცევაზე?
- რატომ არსებობს სკოლაში თვითმმართველობა? როგორ უნდა გამოვიყენოთ იგი საკუთარი უფლებებისა და ინტერესების დასაცავად, ინიციატივების რეალიზაციისთვის?
- როგორ და რაში იხარჯება სკოლის ფინანსები?
- რატომ და როგორ უნდა ვითანამშრომლოთ სკოლაში განსხვავებული შეხედულებების /შესაძლებლობების/ წარმოშობის ადამიანებმა? რატომ უარესდება ურთიერთობები სკოლაში პიროვნული ღირსებების შელახვის შემთხვევაში?
- როგორ შეიძლება პირადი (პერსონალური) ინფორმაციის გამჟღავნებამ გავლენა მოახდინოს სასკოლო ურთიერთობებზე?
- როგორ უნდა გადავჭრათ სკოლაში არსებული სირთულეები არამალადობრივი მეთოდებით?
- რატომ ყალიბდება სკოლაში სტერეოტიპები (მაგალითად, ბიჭებისა და გოგონების არათანაბარი შესაძლებლობების შესახებ)?
- როგორ და რატომ უნდა ვიზრუნოთ სკოლის უსაფრთხოებისა და ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე?

აქტივობები

იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის

შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სკოლაში არსებული სოციალური და ინფრასტრუქტურული პრობლემების (ჩაგვრა (ბულინგი), განათლების უფლების რეალიზაცია, უსაფრთხო სკოლა) იდენტიფიცირება; საკუთარი ჩართულობით მათ გადაჭრაზე ზრუნვა (მოქ.საბ.2,4,5,7,8,9,10,11,12,13);
- სასკოლო თვითმმართველობაში (სასკოლო კლუბები, თანატოლთა მედიაცია) მონაწილეობა; საჭიროების შემთხვევაში, სკოლაში არსებულ სხვა სტრუქტურულ ერთეულებთან (დირექციასთან, სამეურვეო საბჭოსთან) თანამშრომლობა (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,7,8, 9,12,13);
- სასკოლო აქტივობების დაგეგმვისას განსხვავებული შეხედულებების ადამიანებთან თანამშრომლობა და მათი ინტერესების გათვალისწინება (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6,8,9,12);
- პირადი და სასკოლო აქტივობების დაგეგმვისას მდგრადი განვითარებისა და დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა, ინკლუზიურობა, არამალადობრივი მეთოდებით მოქმედება, ტოლერანტობა) გათვალისწინებით მოქმედება (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,12).

მკვიდრი წარმოდგენები

- სასკოლო საზოგადოებას თავისი წესები და ღირებულებები აქვს; მე, როგორც სასკოლო საზოგადოების წევრს, ჩემი უფლება-მოვალეობები და პასუხისმგებლობები მაქვს;
- სასკოლო ცხოვრებაში აქტიური მონაწილეობა სკოლაზე ზრუნვას ნიშნავს;
- მოსწავლეებს საკუთარი იდეების, ინტერესებისა და ინიციატივების რეალიზება თვითმმართველობის საშუალებით შეუძლიათ;
- ადამიანის ღირსების პატივისცემა აუცილებელია სკოლაში მშვიდობიანი ურთიერთობებისთვის; სკოლაში კონფლიქტური სიტუაციების არამალადობრივად მოგვარების მრავალი საშუალება არსებობს.

საკითხები

- 1. ჯანსაღი კვება;
- 2. გარდატეხის ასაკი;
- 3. ადრეული ქორწინება;
- 4. ადიქცია.

ცნებები

სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები

დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები

ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება

მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება

საკვანძო შეკითხვები

- რატომ და როგორ უნდა ვიზრუნო საკუთარ ჯანმრთელობაზე?
- რატომ მიიჩნევა პირადი ჰიგიენისთვის საჭირო ნივთები (სარეცხი საშუალება, საპონი, კბილის ჯაგრისი) პირველადი მოხმარების საგნებად?
- რატომ არის კონკრეტული ადამიანის ადიქციური ქცევა მთელი საზოგადოების პრობლემა?
- რატომ და როგორ გადაიქცევა სხვადასხვა ქმედება ადიქციურ ქცევად? როგორ ვთქვა “არა” არასასურველ შემთავაზებაზე?
- როგორ შეიძლება დაგვეხმაროს (ბიჭებსაც და გოგოებსაც) ფიზიკური აქტივობა (მაგალითად, ვარჯიში) საზოგადოებაში თვითდამკვიდრებაში?
- რატომ არის ადრეული ქორწინება ადამიანის უფლებების დარღვევა? რატომ უშლის იგი ხელს მის საზოგადოებაში თვითდამკვიდრებას?
- აღემატება თუ არა დაავადებათა პრევენციაში დახარჯული თანხები მკურნალობაში დახარჯულ თანხებს?

აქტივობები

იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის

შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- პირადი ჰიგიენისა და ჯანსაღი ცხოვრების წესის დაცვის საჭიროებაზე მსჯელობა; მათი დაცვისას წარმოქმნილი (ჯანსაღ კვება, ასაკობრივი თავისებურებები) სირთულეების გაანალიზება (მოქ.საბ.1,2,3,6,7,9,10);
- საკუთარი ფიზიკური აქტივობებისა და ჯანსაღი კვების რეჟიმის დაგეგმვა (მოქ.საბ.1,3,5,7,10);
- ადამიანსა და საზოგადოებაზე ადიქციის სხვადასხვა ფორმის მავნე ზემოქმედების შედეგების გაანალიზება (მოქ.საბ.2,3,4,5,7,8,9,10,11,12);
- საკანონმდებლო დოკუმენტებზე დაყრდნობით იმის გაანალიზება, თუ რა შეიძლება გახდეს ჯანმრთელობისა და განათლების უფლების დარღვევის საფუძველი (ადრეული ქორწინება, არასრულწლოვანთა შრომითი ექსპლუატაცია) (მოქ.საბ.1,3,4,5,6,7,8,9,10,12,13).

მკვიდრი წარმოდგენები

- პირად ჰიგიენაზე ზრუნვა არა მხოლოდ საკუთარ ჯანმრთელობასა და თავდაჯერებულობას, არამედ ირგვლივ მყოფთა კომფორტსაც განაპირობებს;
- ჯანსაღი კვება და ვარჯიში ჯანმრთელობისა და სილამაზის საფუძველია;
- დამოკიდებულებასთან (მაგალითად, კიბერადიქცია ან თამბაქოზე დამოკიდებულება) გამკლავება ინდივიდუალური ნებისყოფითა და საზოგადოების მხარდაჭერითაა შესაძლებელი;
- ადრეული ქორწინება ხელს უშლის პიროვნულ ზრდასა და განვითარებას, იგი ხშირად წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა (რეპროდუქციული ჯანმრთელობის, განათლების და სხვ.) დარღვევის საფუძველს;
- ჯანმრთელობაზე ზრუნვა დაავადებებისაგან და გაუთვალისწინებელი ფინანსური ხარჯებისაგან გვიცავს.

თემა: ბუნებრივი გარემოსა და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა საათების სავარაუდო რაოდენობა – 10 (+4)

საკითხები

1. ვანდალიზმი;
2. ბრაკონიერობა.

ცნებები

სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები

დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები

ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება

მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება

საკვანძო შეკითხვები

- რატომ უნდა ვიზრუნოთ გარემოზე, მიუხედავად იმისა, რომ ამ პროცესში ვერ დავინახავთ მომენტალურ შედეგებს?
- რატომ და როგორ უნდა ვიზრუნოთ კულტურული მემკვიდრეობის დაცვაზე?
- რატომ არის რესურსების რაციონალური გამოყენება (წყლის ეკონომიური მოხმარება, რესურსების მეორადი გადამუშავება) სამოქალაქო ცნობიერების გამოვლინება?
- რატომ არის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა, წარსულის პატივისცემასთან ერთად, მის აწმყოსა და მომავალზე ზრუნვაც?
- რატომ და როგორ უწყობს ბუნებისა და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა ხელს მხარის/თემის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას?

აქტივობები

იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის

შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის საჭიროების გაანალიზება (მოქ.საბ.3,4,7,9,10,11,13);
- საკუთარ დასახლებაში/რეგიონში არსებული ეკოლოგიური, გარემოსდაცვითი, კულტურული მემკვიდრეობასთან დაკავშირებული პრობლემების (ვანდალიზმი, ბრაკონიერობა) იდენტიფიცირება; საკუთარი ჩართულობით მათ გადაჭრაზე ზრუნვა (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6, 7,8,9,10,11,12);
- ეკოლოგიური, გარემოსდაცვითი, კულტურული მემკვიდრეობასთან დაკავშირებული პრობლემების ანალიზისას მდგრადი განვითარებისა და დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა, ინკლუზიურობა, არაძალადობრივი მეთოდებით მოქმედება, ტოლერანტობა) გათვალისწინება (მოქ.საბ.3,4,9,10,11,13).

მკვიდრი წარმოდგენები

- ბუნებასა და კულტურულ მემკვიდრეობაზე ზრუნვა ქვეყანაზე ზრუნვას ნიშნავს;
- ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობა პირველქმნილი სახით არის ღირებული;
- არსებობს მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა;
- კულტურული და ბუნებრივი მემკვიდრეობის დაცვა საზოგადოების კეთილდღეობას განაპირობებს;
- ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობის დაზიანება დანაშაულია და კანონით ისჯება.

თემა: ეკონომიკური ურთიერთობები თემში

საათების სავარაუდო რაოდენობა – 10 (+4)

საკითხები

1. ფული და ბარტერი;
2. ბაზარი (მოთხოვნა და მიწოდება) და ფასი;
3. კერძო და საჯარო საკუთრება;
4. შემოსავალი, ხარჯვა და ბიუჯეტირება (პირადი ფინანსების მართვა);
5. დაზოგვა და ქველმოქმედება.

ცნებები

სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები

დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები

ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება

მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება

საკვანძო შეკითხვები, რომლებზეც მოსწავლე თემის სწავლების პროცესში უნდა დაფიქრდეს:

- რატომ არის საჭირო ფული?
- როგორ ყალიბდება ბაზარი? ვინ არიან ბაზრის მონაწილეები?
- როგორ თანხმდებიან ამა თუ იმ საქონლისა და მომსახურების ფასზე? რა განაპირობებს ფასების ცვალებადობას?
- რატომ და როგორ უწყობს ხელს კონკურენცია ეკონომიკის განვითარებას?
- როგორ შევაფასოთ საკუთარი შესაძლებლობები? როგორ ვაკეთებთ არჩევანს?
- რატომ და როგორ უნდა დავგეგმოთ საკუთარი ბიუჯეტი?

- რა ახდენს გავლენას ხარჯვით გადაწყვეტილებებზე?
- როგორ გავარჩიოთ საჭიროება და სურვილი? როგორ ვხარჯოთ თანხა გონივრულად?
- რატომ არის მნიშვნელოვანი დაზოგვა?
- როგორ გამოვიყენოთ საკუთარი რესურსები ჩვენი თემის სასარგებლოდ? სხვის დასახმარებლად?

აქტივობები

იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის

შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საკუთარი ფინანსური შესაძლებლობებისა და კონკრეტული მიზნების შესაბამისად პირადი ბიუჯეტის დაგეგმვა (მოქ.საბ.1,3,5,6,7,10);
- გააანალიზოს, თუ რა განაპირობებს ადამიანების ეკონომიკურ აქტივობას; რა ლოგიკით იღებენ ისინი ამა თუ იმ ფინანსურ გადაწყვეტილებას (მოქ.საბ.2,3,4,5,7,8,9,10,11,12,13);
- გააანალიზოს, თუ როგორ ყალიბდება ბაზარი (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,12).

მკვიდრი წარმოდგენები

- გაცვლა ეკონომიკური ურთიერთობების საფუძველია;
- ჩვენი სურვილები უსასრულოა, არსებული რესურსი კი - სასრული;
- ფინანსური გადაწყვეტილებების მიღებამდე კარგად უნდა ავწონ-დავწონოთ ჩვენი სურვილები და შესაძლებლობები;
- სტაბილურ შემოსავალს შრომის სანაცვლოდ გამოვიმუშავეთ;
- ფინანსური კეთილდღეობის საწინდარი დაზოგვა და გონივრული ხარჯვაა, და არა დიდი შემოსავლები;
- ჩვენს ხარჯვით ქცევებზე გავლენას ბევრი ფაქტორი ახდენს, მათ შორის, მეგობრები, გარემო, რეკლამა;
- ბაზრის ჩამოყალიბებას მოთხოვნა-მიწოდების ბალანსი განაპირობებს;
- კონკურენციის წყალობით ადამიანები იღებენ ინოვაციურ, ხარისხიან და ხელმისაწვდომ პროდუქციას.

VIII კლასი

თემატური ბლოკი: მოქალაქე და სახელმწიფო

<p>თემა: ადგილობრივი თვითმმართველობა</p> <p>საკითხები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. თვითმმართველობის არჩევნები; 2. ადრეული შეტყობინების სისტემა; 3. ურთიერთობა მუნიციპალურ ორგანოებთან.	სათემის სავარაუდო რაოდენობა – 9 (+3)
<p>ცნებები</p> <p>სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები</p> <p>დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები</p> <p>ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები</p> <p>სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება</p> <p>მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება</p>	
<p>საკვანძო შეკითხვები</p> <ul style="list-style-type: none"> • რატომ არის საჭირო ადგილობრივი თვითმმართველობა? რა ევალუა მას? • რატომ იყოფა მუნიციპალიტეტი წარმომადგენლობით და აღმასრულებელ ორგანოებად? • რატომ აქვს მოსახლეობას საკრებულოს სხდომებზე დასწრების უფლება? რატომ ფუნქციონირებს მუნიციპალიტეტში დასახლების საერთო კრება? • როგორ შემიძლია ჩემს თემში არსებული პრობლემების (მაგ., საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების, ეკოლოგიის) გადასაჭრელად ადგილობრივ თვითმმართველობასთან თანამშრომლობა? • რატომ უნდა იყვნენ თემში მცხოვრები ქალები და კაცები თვითმმართველობაში თანასწორად წარმოდგენილნი?	
<p>აქტივობები</p> <p>იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის</p>	
<p>შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:</p> <ul style="list-style-type: none"> • მუნიციპალიტეტში არსებული სოციალური და ინფრასტრუქტურული საჭიროებების იდენტიფიცირება; საკუთარი ჩართულობით მათი გადაჭრის გზების დასახვა (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,7,8,9,10,11,12,13); • სათემო აქტივობების დაგეგმვისას მუნიციპალური ორგანოების როლის განსაზღვრა; საჭიროების შემთხვევაში, მათთან თანამშრომლობა (ინფორმაციის მოპოვება); თემში მცხოვრები ყველა ადამიანის ინტერესის გათვალისწინება (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6,8,9,10,12,13); • ადგილობრივი თვითმმართველობის საქმიანობის შეფასებისას/მისთვის რეკომენდაციების შემუშავებისას მდგრადი განვითარებისა და დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა, ინკლუზიურობა, არაძალადობრივი მეთოდებით მოქმედება, ტოლერანტობა) გათვალისწინება (მოქ.საბ.1,3,4,10,11,12,13).	

მკვიდრი წარმოდგენები

- ლოკალური პრობლემების მოგვარება ადგილობრივი თვითმმართველობის (და არა ცენტრალური ხელისუფლების) ფუნქციაა;
- თვითმმართველობასთან მოქალაქეების აქტიური თანამშრომლობით ადგილობრივი პრობლემების სწრაფად და ეფექტურად გადაწყვეტა შეიძლება;
- მოქალაქეები ადგილობრივ თვითმმართველობაში არჩევნების, დასახლების საერთო კრების, საკრებულოს სხდომაზე დასწრების, პეტიციებისა და სხვა საშუალებით მონაწილეობენ;
- საკრებულო და მერია/გამგეობა ანგარიშვალდებულია მოქალაქეთა წინაშე.

თემა: ცენტრალური ხელისუფლება

საათების სავარაუდო რაოდენობა – 9 (+3)

საკითხები

1. საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნები;
2. ხელისუფლების შტოები;
3. მასმედია - „მეოთხე ხელისუფლება“;
4. საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოება;
5. ენერგოეფექტურობა.

ცნებები

სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები

დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები

ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება

მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება

საკვანძო შეკითხვები

- რატომ და როგორ იქმნება კონსტიტუცია?
- რატომ ვმონაწილეობ არჩევნებში?
- რატომ არის აუცილებელი ხელისუფლების დანაწილება? როგორ აბალანსებენ ხელისუფლების შტოები ერთმანეთს?
- როგორ ატარებს მთავრობა თანასწორობასა და ადამიანის უფლებებზე დაფუძნებულ სახელმწიფო პოლიტიკას?
- რატომ და როგორ უნდა ვაკონტროლოთ ხელისუფლება?
- როგორ უნდა ვითანამშრომლოთ ცენტრალურ ხელისუფლებასთან?
- რატომ იქმნება ქვეყანაში არასამთავრობო საზოგადოებრივი ორგანიზაციები? რა განასხვავებს მათ მოგებაზე ორიენტირებული ორგანიზაციებისგან?

აქტივობები

იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის

შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სახელმწიფოში არსებული სოციალური და ინფრასტრუქტურული პრობლემების (საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოება, საგანგებო სიტუაციები) იდენტიფიცირება; საკუთარი ჩართულობით მათი გადაჭრის გზების დასახვა (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13);
- სათემო აქტივობების დაგეგმვისას ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოებთან თანამშრომლობის ფორმების გააზრება (ინფორმაციის მოპოვება) (მოქ.საბ.1,3,4,5,8,9,12,13);
- პოლიტიკური პროცესების გაანალიზება მდგრადი განვითარებისა და დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა, ინკლუზიურობა, არაძალადობრივი მეთოდებით მოქმედება, ტოლერანტობა) გათვალისწინებით (მოქ.საბ.3,4,7,9,10,11,12,13).

მკვიდრი წარმოდგენები

- კარგი კონსტიტუცია აუცილებლად ფართო საზოგადოებრივი შეთანხმების შედეგია;
- სახელისუფლებო შტოების დანაწილება და ბალანსი სამართლებრივი სახელმწიფოს არსებობის აუცილებელი პირობაა;
- დემოკრატიულ სახელმწიფოში ხელისუფლება ანგარიშვალდებულია მოსახლეობის წინაშე;
- მოქალაქეები სახელმწიფოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში არჩევნების, პეტიციების, არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და სხვა საშუალებით მონაწილეობენ;
- ხელისუფლებისათვის ადმინისტრაციული განცხადებით მიმართვა პრობლემის გადაჭრის ერთ-ერთი ეფექტიანი მექანიზმია;
- მედია და არასამთავრობო სექტორი ხელისუფლების კონტროლის საშუალებებია.

თემა: ეკონომიკა და სახელმწიფო

საათების სავარაუდო რაოდენობა – 8 (+3)

საკითხები

1. სახელმწიფო ბიუჯეტი და გადასახადები;
2. ფინანსური ორგანიზაციები და მომსახურებები;
3. მომხმარებელთა უფლებები და პასუხისმგებლობები;
4. დაზღვევა.

ცნებები

სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები

დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები

ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება

მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება

საკვანძო შეკითხვები

- რატომ არსებობს სხვადასხვა პროფესია? რატომ ინაწილებენ ადამიანები შრომას?
- რა უფლებები და პასუხისმგებლობები გვაქვს ჩვენ, როგორც მომხმარებლებს?
- რატომ არის მნიშვნელოვანი სამსახურის დაწყებისას შრომითი ხელშეკრულების გაფორმება?
- როგორ უნდა ავწონ-დავწონოთ ფინანსურ მომსახურებასთან/პროდუქტთან დაკავშირებული რისკები და შესაძლებლობები?
- რატომ უნდა მოვეპყროთ პასუხისმგებლობით ნასესხებ ფულს? რატომ არის საჭირო გავერკვე სესხის პირობებში გადაწყვეტილების მიღებამდე? რა შედეგები შეიძლება მოჰყვეს ფინანსური ვალდებულებისთვის თავის არიდებას?
- როგორ ვირჩევთ ფინანსურ მომსახურებას/პროდუქტს? როგორ და რატომ ვურთიერთობთ ფინანსურ ორგანიზაციებთან?
- რატომ არსებობს ეროვნული ბანკი?
- როგორ დაგვეხმარება დაზღვევა ფინანსური რისკების თავიდან არიდებაში?
- რატომ ვიხდით გადასახადებს? რაში ხარჯავს სახელმწიფო ჩვენს მიერ გადახდილ გადასახადებს?

აქტივობები

იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის

შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- მომხმარებლის უფლებებისა და პასუხისმგებლობების გაანალიზება და დაცვა (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13);
- ფინანსური გადაწყვეტილებების განხილვისას მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინება (მოქ.საბ.5,6, 7, 8, 10, 11, 13);
- გაანალიზოს, თუ რა ფაქტორების გათვალისწინებით იკვეთება პრიორიტეტები სახელმწიფო ბიუჯეტის დაგეგმვისას (მოქ.საბ. 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13).

მკვიდრი წარმოდგენები

- შრომის დანაწილება ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებას უწყობს ხელს; ყველა პროფესია საჭირო და დასაფასებელია;
- ჩვენ, როგორც მომხმარებლებს, გარკვეული უფლებები და პასუხისმგებლობები გვაქვს;
- სესხის აღებამდე რეალისტურად უნდა ავწონ-დავწონოთ ჩვენი სურვილები და შესაძლებლობები, ყურადღებით გავეცნოთ ხელშეკრულებას და ერთმანეთს შევადაროთ სხვადასხვა შემოთავაზებას;
- დაზღვევა გვეხმარება ფინანსური რისკების შემცირებაში ან თავიდან არიდებაში;
- პასუხისმგებლიანი ფინანსური გადაწყვეტილებები ჩემი მომავალი კეთილდღეობის საფუძველია;
- გადახდილი გადასახადები სახელმწიფო ბიუჯეტში მიდის და მოსახლეობის კეთილდღეობას ხმარდება.

IX კლასი

თემატური ბლოკი: მოქალაქე და გლობალური პროცესები

თემა: სამშვიდობო პროცესები	საათების სავარაუდო რაოდენობა – 10 (+3)
საკითხები <ol style="list-style-type: none"> 1. საერთაშორისო საფრთხეები (ტრეფიკინგი, ფუნდამენტალიზმი, ტერორიზმი, დევნილობა); 2. საქართველო სამშვიდობო და ჰუმანიტარულ მისიებში; 3. საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართალი; 4. გაერო.	
ცნებები <p>სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები</p> <p>დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები</p> <p>ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები</p> <p>სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება</p> <p>მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება</p>	
საკვანძო შეკითხვები <ul style="list-style-type: none"> • რატომ განვითარდა ადამიანის უფლებათა დამცველი ორგანიზაციები მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ პერიოდში? რატომ არსებობს საერთაშორისო ჰუმანიტარული ორგანიზაციები? • რატომ შეუძლიათ ქალებს სამშვიდობო პროცესებში პოზიტიური როლის შესრულება? • რატომ აქცევს ძალადობის მიმართ ტოლერანტული დამოკიდებულება ადამიანს/საზოგადოებას/საერთაშორისო საზოგადოებას მოძალადედ? რატომ არის აუცილებელი მოვლენებისთვის (აგრესია/ძალადობა) საკუთარი სახელის დარქმევა? • რატომ არის მართლმსაჯულება (სახელმწიფო და საერთაშორისო დონეზე) მშვიდობის წინაპირობა? • რატომ წარმოადგენს ამა თუ იმ ქვეყანაში მიმდინარე შეიარაღებული კონფლიქტი ყველა ქვეყნის პრობლემას? • რატომ არის ამა თუ იმ სახელმწიფოს მხრიდან აგრესიული/მილიტარისტული პოლიტიკა საკუთარი მოქალაქეები უფლებების დარღვევა? • რატომ აგებს სახელმწიფო პასუხს მისი, თუნდაც ერთი, მოქალაქის უფლებების დარღვევის შემთხვევაში? • რატომ ხდება ურთულესი ადამიანის უფლებათა დამცველი ორგანიზაციების საქმიანობა მოქალაქის პასიურობის შემთხვევაში? • როგორ შემიძლია მონაწილეობა სამშვიდობო პროცესებში?	
აქტივობები <p>იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის</p> <p>შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:</p> <ul style="list-style-type: none"> • საერთაშორისო საფრთხეების (ტრეფიკინგი, ფუნდამენტალიზმი, ტერორიზმი, დევნილობა) იდენტიფიცირება; მათი გადაჭრის შესაძლო გზებზე მსჯელობა (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6, 8,9,10,11,12,13); • სამშვიდობო პროცესების გაანალიზება მდგრადი განვითარებისა და დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა, ინკლუზიურობა, არაძალადობრივი მეთოდებით მოქმედება, ტოლერანტობა) გათვალისწინებით (მოქ.საბ.1,2,3,4,10,11,13).	

მკვიდრი წარმოდგენები

- ადამიანის უფლებების დაცვა და სამშვიდობო პროცესების უზრუნველყოფა საერთაშორისო ორგანიზაციების (მაგ., გაერო, სტრასბურგის სასამართლო) მთავარი ამოცანაა;
- ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების დარღვევა კაცობრიობის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულია;
- თავდასხმითი ომის გამოცხადებით სახელმწიფო საკუთარი მოქალაქეების უფლებებსაც არღვევს;
- ომსაც აქვს შეზღუდვები;
- საერთაშორისო საფრთხეების (ტერორიზმი, ტრეფიკინგი, ფუნდამენტალიზმი) წინააღმდეგ წარმატებული ბრძოლა ადამიანების, სახელმწიფოებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების ერთობლივი ძალისხმევითაა შესაძლებელი;
- პასიურობა და ნიჰილიზმი ადამიანის უფლებათა დარღვევის წინააღმდეგ ბრძოლას ართულებს;
- გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტში ბავშვს უფროსებისაგან დამოუკიდებლად შეუძლია განცხადების გაგზავნა.

თემა: გარემოს დაცვა

საათების სავარაუდო რაოდენობა – 8 (+3)

საკითხები

1. კლიმატის ცვლილება;
2. მწვანეთა მოძრაობა;
3. ენერჯის ალტერნატიული წყაროები;
4. იუნესკო.

ცნებები

სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები

დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები

ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება

მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება

საკვანძო შეკითხვები

- რატომ აწყდებიან დაბრკოლებებს გარემოს დამცველ საერთაშორისო ორგანიზაციები მუშაობის პროცესში?
- რატომ არის მნიშვნელოვანი ნარჩენების შემცირება და მათი მეორადი გადამუშავება?
- უნდა მივიჩნიოთ თუ არა კულტურული და ბუნებრივი მემკვიდრეობის ძეგლების განზრახ დაზიანება კაცობრიობის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულად?
- როგორ შემიძლია ხელი შევუწყო გარემოს დაცვას საერთაშორისო დონეზე?

აქტივობები

იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის

შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის საჭიროების გაანალიზება (მოქ.საბ.1,2,3,5,6,8,9,10,11,13);
- მსოფლიოში არსებული ეკოლოგიური (კლიმატის ცვლილება), გარემოსდაცვითი, კულტურულ მემკვიდრეობასთან დაკავშირებული პრობლემების ყოველდღიურ ცხოვრებასთან დაკავშირება; საკუთარი ჩართულობით მათი გადაჭრის გზების გაანალიზება (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6, 7,8,9,10,11,12,13);
- ეკოლოგიური, გარემოსდაცვითი, კულტურულ მემკვიდრეობასთან დაკავშირებული პრობლემების ანალიზისას მდგრადი განვითარებისა და დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა, ინკლუზიურობა, არამალადობრივი მეთოდებით მოქმედება, ტოლერანტობა) გათვალისწინება (მოქ.საბ.3,4,5,7,10,11,13).

მკვიდრი წარმოდგენები

- ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობის განზრახ დაზიანება კაცობრიობის წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულს უტოლდება;
- გარემოს დაცვა იგივე ჩვენი სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაცვაა;
- ჩვენს ლოკალურ ქმედებებს შეიძლება გლობალური შედეგები მოჰყვეს (მაგ. მდინარის დაბინძურება - მსოფლიო ოკეანის დაბინძურება);
- გლობალური ეკოლოგიური პრობლემების მოგვარება ინდივიდის, ერთი შეხედვით, უმნიშვნელო ქმედებებზეა დამოკიდებული (მაგ., პოლიეთილენის პარკზე უარის თქმა);
- გარემოს დაცვაზე ბევრი საერთაშორისო ორგანიზაცია ზრუნავს.

თემა: ეკონომიკა და გლობალური პროცესები

საათების სავარაუდო რაოდენობა – 8 (+3)

საკითხები

1. საერთაშორისო ვაჭრობა და ეკონომიკური ინტეგრაცია;
2. ვალუტა და გაცვლითი კურსი;
3. ფინანსური ორგანიზაციები და მომსახურებები;
4. მომხმარებელთა უფლებები და პასუხისმგებლობები;
5. ინვესტირება;
6. ფინანსური რისკები, თაღლითობა და ფინანსური უსაფრთხოება.

ცნებები

სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები

დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები

ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება

მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება

საკვანძო შეკითხვები

- რატომ არის ხელსაყრელი საქონლის, მომსახურების, კაპიტალისა და შრომის თავისუფალი გადაადგილება?
- რატომ არის სასარგებლო საერთაშორისო ვაჭრობა ეკონომიკისთვის და ცალკეული მომხმარებლისათვის?
- რატომ ესწრაფვის ზოგიერთი ქვეყანა სხვა სახელმწიფოებთან ეკონომიკურ ინტეგრაციას?

- რატომ არსებობს საერთაშორისო ორგანიზაციები (მაგ. მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია, მსოფლიო ბანკი და საერთაშორისო სავალუტო ფონდი)?
- რა გავლენა აქვს ვალუტის კურსის ცვლილებას ადამიანების ფინანსურ გადაწყვეტილებებზე?
- როგორ დავიცვათ თავი ფინანსური თაღლითობისაგან?
- როგორ ამოვიცნოთ გაყალბებული ფული?
- რატომ უნდა ვიცოდეთ ჩვენი, როგორც მომხმარებლის, უფლებები და პასუხისმგებლობები? როგორ უნდა დავიცვათ საკუთარი უფლებები?

აქტივობები

იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის

შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საერთაშორისო ვაჭრობისა და ეკონომიკური ინტეგრაციის დადებითი და უარყოფითი მხარეების გაანალიზება (მოქ.საბ. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13);
- გლობალური და ადგილობრივი ეკონომიკური პროცესების დახასიათება და ყოველდღიურ ცხოვრებასთან მათი დაკავშირება (მოქ.საბ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13);
- მომხმარებლის უფლებებისა და პასუხისმგებლობების გაანალიზება და დაცვა (მოქ.საბ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13).

მკვიდრი წარმოდგენები

- სხვადასხვა ქვეყნის ეკონომიკა ერთმანეთთანაა დაკავშირებული;
- პროდუქციის საყოველთაო ხელმისაწვდომობა ეკონომიკური ინტეგრაციისა და თავისუფალი ვაჭრობის დამსახურებაა;
- ვალუტის კურსის ცვლილებამ შესაძლოა ჩვენს ფინანსურ გადაწყვეტილებებზე იმოქმედოს;
- პერსონალური და ფინანსური მონაცემების გაფრთხილება ფინანსური უსაფრთხოების შენარჩუნებაში დაგვეხმარება;
- ჩვეულებრივ, რაც უფრო მაღალია დაპირებული სარგებელი, მით მაღალია ფინანსურ შემოთავაზებასთან დაკავშირებული რისკიც;
- საკუთარ ფინანსურ კეთილდღეობაზე ზრუნვა, პირველ რიგში, ჩვენი პასუხისმგებლობაა.